

Kroz našu zemlju

»ISTARSKA VODNA ZAJEDNICA«

Na području Istre djeluje »Istarska vodna zajednica« sa sjedištem u Labinu i djelokrugom rada na čitavoj Istri. Ova Vodna zajednica u današnjoj organizacionoj formi nastala je fuzijom dviju malih vodnih zajednica »Raše« i »Mirne« po inicijativi NO-a kotara Pula u mjesecu julu 1956. g.

»Istarska vodna zajednica« — po veličini melioracionog područja — jedna od najmanjih vodnih zajednica u Hrvatskoj (ima svega 5740 ha melioriranog odnosno djelomično melioriranog područja) osnovana je po principima Opće uredbe o vodnim zajednicama u FNRJ iz godine 1952. (Sl. list br. 6/52). Međutim ona djeluje i razvija svoj rad na području jednog dijela naše zemlje, koji nije posve identičan po uslovima rada, shvaćanjima žiteljstva i gdje prilike zahtijevaju druge metode i način poslovanja kao i drugačije uvjete nego je to slučaj kod naših vodnih zajednica, možemo reći »tipskih«, u Slavoniji i drugim krajevima Hrvatske.

U čemu je stvar, pokušat ćemo prikazati u nekoliko redaka.

U Istri je započeto sa prvim melioracionim radovima već g. 1933., kada je pristupljeno predradnjama za isušenje jezera Čepić, regulaciji donje Raše i donje Mirne, te odvodnji ovih područja. Ti radovi bili su uglavnom izvršeni kroz 10 godina, t. j. prije 1945. Iza oslobođenja, na ovim radovima radile su razne ustanove i poduzeća (a tih je bilo mnogo, jer je služba melioracija od 1945. bila u »stanju reorganizacije), ali praktički na tom poslu je vrlo malo učinjeno. U skoro 14 godina regulirano je (i to nepotpuno) svega nekoliko kilometara Raše i Mirne (u srednjem odnosno donjem toku) i uređeno nekoliko bujica u predjelu Čepića. Jedino je stalno održavan rad pumpnih stanica u području odvodnjenih predjela Donje Raše i Donje Mirne, i to samo zato jer su to diktirali uvjeti obrađivanja plodnih površina i osiguranje ovih od podvodne vode i od poplava. Čak i rad ovih pumpnih stanica dolazio je više puta u pitanje, jer je trebalo plaćati električnu energiju; a ni za to nije bilo novaca.

Od kada je osnovana »Istarska vodna zajednica« prilike u melioracionim područjima znatno su izmijenjene. Vodna zajednica vodi brigu o uzdržavanju postojećih objekata i uređaja, ima svoje stalno vodarsko i tehničko osoblje, ubire vodni doprinos, izrađuje projekte za daljnje radove na melioracijama i t. d. U posljednje vrijeme Vodna zajednica naročito je aktivna, pošto joj je odobren zajam iz OIF-a u iznosu od 256.900.000 dinara (zajedno sa učešćima investicioni iznos je veći, te se penje na 403.000.000 dinara) s kojim treba da izvrši radove na potpunoj odvodnji Srednje i Gornje Raše (s bujicama i kanalima II. reda na Posertskom i Potpićanskom polju). Radovi se izvode u režiji Vodne zajednice i vlastitom mehanizacijom. Osim toga radi se na projektima za odvodnju Srednje i Gornje Mirne, a uz suradnju VZ-e, provodi se i komasacija već melioriranih područja, da bi se riješili mnogi neriješeni imovinsko-pravni odnosi, koji u poslovanju zadaju poteškoće.

U svojem radu i nastojanjima, međutim rukovodstvo ove Vodne zajednice, uslijed specifičnih prilika u Istri, nailazi na mnoge poteškoće, koje bi trebalo ukloniti i pružiti veću podršku i pomoć odgovornim rukovodiocima u VZ, ako se želi Zajednicu održati i omogućiti joj daljnji rad. Od Vodne zajednice u Istri, od koje narod ovoga kraja i čitava poljoprivreda u Istri očekuje neprocjenjive koristi, pa je potrebno razmotriti okolnosti i specifičnosti pod kojima ova ustanova radi, te joj osigurati svestranu podršku i pomoć od strane općina, kotareva i Republike, a obzirom na njen položaj i zadatak čak i od Savezne vlade.

U najkraćim crtama dat ćemo prikaz prilika, u kojima ova Vodna zajednica radi:

1. Vodna zajednica, s doprinosbenim područjem od svega 5.740 ha, nije u mogućnosti da ubranim vodnim doprinosima pokriva svoje troškove (osoblje, pogoni pumpnih stanica, uzdržavanje vodotoka, nasipa, kanala, mostova i t. d.). Vodni doprinos, **koji je već sada vrlo visok** (od 200 do 10.000 dinara) ne može se povisivati, ako bi se htjeli prihodi povećati, pa se nameće pitanje kako riješiti problem financiranja Vodne zajednice. Rješenje bi bila **dotacija** za pokriće administrativnih i osobnih rashoda, tako da se prihodi od vodnog doprinosa interesenata oslobode u cijelosti za radove na održavanju kanala i objekata na melioracionim područjima.

2. Iz republičkog Fonda voda NRH, iz kojeg je do sada vodna zajednica dobivala godišnju dotaciju u iznosu od 4.000.000 dinara (a i ta kako izgleda imala bi da otpadne u idućim godinama) trošilo se uglavnom za električnu energiju, za pogon pumpnih stanica u područjima Mirne i Raše (Antenal, Štalije i Foška). Ova sredstva iz Fonda voda NRH trebalo bi, ne samo zadržati i osiguravati ovoj Vodnoj zajednici, već obzirom na specifične prilike u Istri ovu bi dotaciju trebalo znatno povisiti. U tom slučaju moglo bi se radove na glavnim objektima izvađati iz ovih sredstava, koja su za to i namijenjena, a moglo bi se izvršiti i neke radove, koji su neophodno potrebni radi osiguranja velikih poljoprivrednih dobara u Mirni, Čepiću i Donjoj Raši od stalne opasnosti od poplava. Te radove Vodna zajednica iz svojih sredstava nije u mogućnosti da izvede.

3. Poput drugih kotareva trebao bi i kotar Pula osnovati svoj kotarski Fond voda, iz kojeg bi opet Vodna zajednica trebala crpsti stalna novčana sredstva za radove na melioracijama u Istri.

4. Osigurati Vodnoj zajednici sve uslove za uspješan rad i to:

a) stručni kadar (tehničko osoblje, računsko osoblje i t. d. (na kojem Vodna zajednica oskudijeva i stalno se bori da dobije potrebno osoblje, bez kojeg nije moguć uspješan rad;

b) vlastite prostorije za kancelarije i nekoliko stanova koji su uslov da dobijemo nove ljude u Labin; predradnje su u toku za izgradnju stambeno-upravne zgrade iz zajma, ali su u posljednje vrijeme nastupile neke zapreke, te nema izgleda za ostvarenje plana u skoroj budućnosti;

c) prevozno sredstvo za uspješan rad na terenu. Vodna zajednica sa raštrkanim područjem od preko 100 km u svakom pravcu, mora raspolagati prevoznim sredstvom. Razlog je pomanjkanje financijskih sredstava (iz vodnog doprinosa nema mogućnosti, a drugih prihoda nema). Pomanjkanje prevoznog sredstva uvelike koči i gotovo onemogućuje rad operative na terenu, osim toga što je vrlo slab kontakt sa sekcijama na terenu i sa samim interesentima, čemu se opravdano stavljaju prigovori.

Osim svega toga potrebno je da se interes za Vodnu zajednicu među narodom u Istri pojača i da se Vodna zajednica popularizira. Ovo bi se moglo postići češćim obilascima po terenu i održavanjem sastanaka sa interesentima, naročito u novim područjima (Srednja Mirna, Gornja Raša, Polja Istre, gdje još radovi na melioraciji nisu započeti).

Veliki dio ovog posljednjega Vodna zajednica će sama postići svojim radom i nastojanjima za poboljšanje prilika na melioracionim područjima, dok je na mjerodavnim i kotarskim i republičkim faktorima, da rad i nastojanja »Istarske vodne zajednice« svestrano pomognu.

U pitanju je mogućnost daljnjeg postojanja i rada Vodne zajednice u Istri, zato smo iznijeli ove specifičnosti, da bi se razmotrile mogućnosti financijske pomoći i moralne podrške ovoj ustanovi.

Ing. Tomanić

MOTOVUN — »ZELENA DOLINA«

U sredini Istre, nad bogatom i zelenom dolinom rijeke Mirne, na konusnom brijegu, obraslim maslinama i drugim drvećem, na nadmorskoj visini od 277 m diže se drevni istarski kameni grad Motovun »sličan ptici grabljivici što netremice gleda s visine po okolini i na dolinu Mirne«, kako su ga opisali braća Ujčić.

Motovun na keltskom jeziku znači »zelena dolina«, pa prema tome postojao je još prije rimskog doba.

Za vrijeme rimske dominacije ovog kraja Motovun je bio vrlo važan kao vojnička baza.

U svojoj daljnjoj historiji Motovun je spadao pod vlast raznih stranih i domaćih vlastodržaca i plaćao im razne tribute.

Slaveni su naselili svu okolinu Motovuna već početkom VII. stoljeća. Venecija je osvojila taj istarski grad godine 1278. i njime vladala nekoliko stoljeća. Ona ga je čvrsto držala u svojim rukama zbog strateških razloga kao i zbog njegovih bogatih šuma te poljoprivrednih proizvoda.

U srednjem vijeku Motovun se čvrstim i visokim zidinama okružio (koje su se i do danas dobro sačuvale) radi obrane od napada pojedinih neprijatelja.

Poslije propasti Venecije Motovunom je zavladao Austro-Ugarska kao i ostalim krajevima naše zemlje, a iza njih došla je fašistička Italija.

U Narodnooslobodilačkom ratu Motovun i okolina su dali na stotine palih boraca i na stotine spaljenih i razorenih domova.

Maja 1945. godine zavijorila je jednom za uvijek na tornju »Velog Jože« u Motovunu oslobodilačka zastava, koja označuje početak novog života za narod Motovuna i okoline. Oni, koji nisu voljeli našu stvarnost poslije Oslobođenja, iselili su u Italiju, a Motovun se popunjava domaćim i doseljenim našim ljudima.

Motovun je poznat po svojoj bogatoj poljoprivredi, po svom kvalitetnom vinu »Istarski teran« i »Istarska malvazija«, po svom ljekovitom maslinovom ulju, po svojim najboljim kruškama u Istri, po svojim lješnjacima kao i drugim poljoprivrednim proizvodima.

Svi su ti proizvodi jednom išli uskotračnom prugom (koju je Italija ukinula i postrojenje digla i htjela poslati u Abesiniju, ali sva su ta postrojenja svršila u Sredozemnom moru potopljena u Drugom svjetskom ratu) u Trst, Beč i drugdje, gdje su ti poljoprivredni proizvodi bili vrlo cijenjeni.

Motovun je također poznat po svojim tartufima (podzemne gljive koje rastu u Motovunskoj šumi), koje su neobično cijenjene u inozemstvu. Kraj Motovuna se nalaze visoko ljekovite »Istarske toplice«, koje nažalost još nisu osposobljene da mogu primiti 10—15.000 pacijenata godišnje, kao što je to ranije bilo.

Motovun imade u svojem podzemlju ogromne količine kamenog uglja, a za utvrđivanje istog, ovih će se dana početi bušenja. Motovun imade svoj kamenolom, čiji proizvodi se izvažaju najviše u inozemstvo: Italiju, Englesku, Ameriku i drugdje.

Motovunsko tlo je poznato kao teško tlo za obradu, ali što god se posadi i zasije uz potrebnu agrotehniku u tu zemlju, ona obilato nagradi svog poljoprivrednika.

Na području bliže okoline grada Motovuna djeluje OPZ Motovun sa svojih 300 članova.

Kao i ostale OPZ u našoj zemlji ona je također, nakon njezinog formiranja 1946. godine, mijenjala svoj sadržaj rada kao i svoj naziv. Od nabavno-prodajne do poljoprivredne i danas Opće poljoprivredne zadruge. Ona je naročito proširila svoju djelatnost od 1954. godine, kada je preuzela u svoje ruke zemlju i ostalo od bivših SRZ »Veli Jože« i »Antun Biber-Tehek« i formirala ekonomiju od 430 ha poljoprivredne površine.

Prije formiranja ekonomije njezina osnovna sredstva su iznosila 4.213.000 dinara, a u 1957. godini ta su sredstva iznosila 23.282.000 dinara i to bez ekonomije, koja imade danas svoja posebna osnovna sredstva u iznosu od 105.000.000 dinara.

Brutto produkt zadruge se je kretao kako slijedi:

u godini 1953. brutto produkt je iznosio: 19,061.000 dinara
u godini 1954. brutto produkt je iznosio: 38,229.000 dinara
u godini 1955. brutto produkt je iznosio: 40,465.000 dinara
u godini 1956. brutto produkt je iznosio: 63,436.000 dinara
u godini 1957. brutto produkt je iznosio: 68,000.000 dinara.

Zadruga je investirala do konca 1955. pretežno u ekonomiju iz općeg investicionog fonda kao i iz vlastitih sredstava 8,710.000 dinara, a u toku 1956./57. god. drugih 26,290.000 dinara.

OPZ Motovun ima u svojem sastavu pored ekonomije i slijedeće pogone:

1. Moderno ureden vinarski podrum sa kapacitetom od 20 vagona vina, a kroz podrum prode godišnje, što od otkupljenog grožđa, što od otkupljenog vina, 40—50 vagona dobrog vina Terana i Malvazije.

2. Otkupni magazin preko koga otkupljuje poljoprivredne proizvode i to naročito voće: trešnje, kruške, šljive, jabuke, lješnjake i drugo godišnje 15—20 vagona. Pored toga otkupljuje žitarice i povrće u većim količinama, te jaja.

3. Mlin, kolarnu i kovačnicu sa kojima vrši usluge svojim zadrugarima.

4. Šest prodavaonica, preko kojih snabdijeva svoje zadrugare umjetnim gnojem, zaštitnim sredstvima, živežnim namirnicama, tekstilom i obucom.

5. Štednim kreditnim odjelom.

Ugostiteljstvo i neke obrtne radnje je zadruga eliminirala iz svoje djelatnosti.

Kako se vidi iz naprijed navedenih podataka OPZ Motovun snažnim koracima kreće dalje i sve se više afirmira iz godine u godinu.

Nedostatak joj je taj, što nije još našla konkretne forme jače proizvodne kooperacije sa individualnim proizvođačima. No i to pitanje je već načeto pa se nadamo, da će u najskorije vrijeme dati svoje pozitivne rezultate.

Što se tiče samog razvoja »Zadružne ekonomije« OPZ Motovun stvari su se razvijale ovako:

Zadružna ekonomija je formirana kao samostalni pogon OPZ Motovun u jesen 1955. godine sa svojim posebnim organima samoupravljanja, knjigovodstvom, žiro računom i t. d. Sa zadrugom je vezana jedino preko investicija i prodaje izvjesnih svojih poljoprivrednih proizvoda, te nabave raznih sredstava za reprodukciju.

Prije formiranja ekonomije na zemlji ekonomije su djelovali PD i SRZ, a ovi su dobili zemlju, zgrade, nasade i nešto starih strojeva, te alata od razvlaštenih motovunskih veleposjednika i seljaka optanata, koji su iselili u Italiju poslije Oslobođenja. Tako da je struktura tla i nasada veoma šarena i rascjepkana.

Međutim u svim pogledima od 1955. godine naovamo situacija se je radikalno izmijenila.

Na dobrovoljnoj bazi izvršena je djelomična arondacija ekonomije razmjenom parcela ekonomije na periferiji sa seljacima koji su imali svoje parcele u blokovima ekonomije. Raskršilo se stare nasade vinograda, živice i ostalo te stvaralo veće komplekse zemljišta za mehaničku obradu tla i podizanje plan-tažnih vinograda i voćnjaka.

Podiglo se 36 ha novih nasada vinograda i ljesika. Nabavilo se tri nova traktora gusjeničara, a dva stara se negeralno popravilo. Pored toga nabavilo se niz priključnih strojeva. Uvođenjem mehanizacije postepeno se smanjila radna stoka: volovi i konji. Nabavilo se 75 komada proizvodnih krava montafonske pasmine te poduzelo niz drugih mjera za unapređenje ekonomije i proizvodnje.

Struktura zemljišta ekonomije sada je ovakva:

1. Oranica 239 ha
2. Vinograda 32 ha
3. Voćnjaka 25 ha
4. Livada 70 ha
5. Pašnjaka 64 ha

Ukupno: 430 ha

Bruto prihodi ekonomije su se kretali:
1954. bruto prihod je iznosio: 16,909.000 dinara
1955. bruto prihod je iznosio: 18,468.000 dinara
1956. bruto prihod je iznosio: 35,718.000 dinara
1957. bruto prihod je iznosio: 40,332.000 dinara.

Kako se vidi iz gornjih podataka Zadružna ekonomija usprkos svih teškoća i slabosti svoga razvoja ona iz godine u godinu velikim koracima napreduje.

Treba još mnogo toga da se još brže i bolje krene naprijed. Imanje ekonomije je razdijeljeno na tri distrikta sa ukupno 70 stalnih radnika i službenika, a posebno se vodi mašinski park.

Budući da postoji mogućnost uređenja ove ekonomije i stvaranja modernog poljoprivrednog objekta, to je angažiran Zavod za agroekologiju u Zagrebu za izvršenje potrebnih istraživanja i izradu gospodarske osnove.

Vj. Ladavac

POLJOPRIVREDNA ŠKOLA U PAZINU

U koliko je po svom kapacitetu malog obima, s obzirom na širinu postojećih, kao i predstojećih zahvata u preobražaju poljoprivredne proizvodnje, zadaci škole su raznoliki i relativno razgranati.

Prema karakteru svog poslovanja primarni zadatak škole je, da osposobljava operativni kadar — kvalificiranog proizvođača, borca za visoku i suvremenu produktivnost, sposobnog da se neposredno i najaktivnije uključi u proces poljoprivredne proizvodnje. Prema ukazanim potrebama, rok vremenskog trajanja škole je različit. U prvim godinama, nakon Narodnog oslobođenja, škola djeluje kao dvogodišnja, zatim jednogodišnja i konačno kao trogodišnja škola u nastojanjima, da u nastavnom radu teorijsku nastavu što neposrednije, vremenski i zorno poveže sa procesom poljoprivredne proizvodnje.

Većina apsolventata škole aktivno djeluje u proizvodnji, veliki broj je nastavilo, odnosno nastavlja školovanje, od kojih izvjestan broj također uspješno djeluje u poljoprivrednoj službi i proizvodnji.

Učenici na praktičnom radu

Prema ukazanoj potrebi, škola bi povremeno osposobljavala kadar zadrugnih poslovođa, upravitelja zadruga, kao i knjigovođa, a u toku jedne godine osposobila je i jednu generaciju zadrugno-trgovačkih pomoćnika. Ovi su uglavnom svi uključeni i uspješno djeluju u proizvodnji.

U posljednje vrijeme u školi doškoluju se i polaznici večernjih, zadrugno-gospodarskih škola sa područja kotara, pretežno na praktičnim vježbama sa demonstracijama na proizvodnim i eksperimentalnim objektima škole. Istovremeno svojim stručnim osobljem škola sudjeluje na predavanjima zadrugnih škola, kao i održavanjem pojedinih aktuelnih predavanja iz oblasti poljoprivrede na području svog djelovanja.

Sadnja i zalijevanje sadnica

U izvanškolskom radu, preko svojih stručnjaka škola surađuje i kao inicijator većih zahvata u vezi sa intenzifikacijom i socijalizacijom procesa poljoprivredne proizvodnje. Sudjeluje u pripremnim akcijama na podizanju poljoprivredno-proizvođačkih objekata socijalističkog karaktera, kao: u podizanju vinogradarsko-voćarskog rasadnika, zadrugnog podruma, uljara i ostalih objekata poljoprivredno-proizvođačke kao i prerađivačke djelatnosti.

Škola je nadalje neposredni suradnik i inicijator u meliorativnim akcijama, kao i u akcijama zaštite tla, koje se vrše u okviru Istarske vodne zajednice, a odnose se za područje dolina rijeka: Mirne, Raše, Pazinskog potoka, Beranskog i ostalih polja Istre, kao i njihovih slivnih područja.

Naročiti doprinos daje škola akciji na propagiranju, kao i izlaganju dostignuća poljoprivredne proizvodnje područja, na mjesnim, kotarskim i republičkoj izložbi, kao i specijalnim izložbama: stočarskoj, voćarskoj, te izložbi o zaštiti tla, od kojih su neke još u toku.

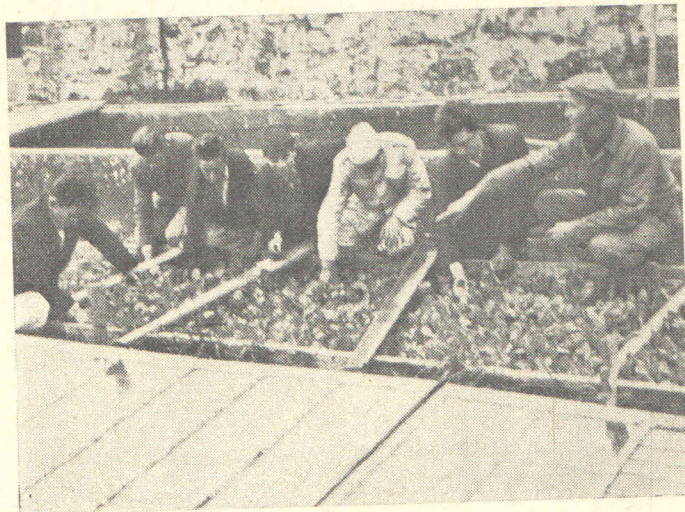
Za demonstriranje dostignuća iz oblasti biljne proizvodnje, škola raspolaže i eksperimentalnim vinogradarsko-voćarskim objektima, u cilju propagiranja, pogotovo suvremenijih vrsta i sorte voća i grožđa. Zatim pokusnim plohama, kao i pokusnim objektima zaštite bilja. Navedene eksperimentalne objekte škola dopunjava i odgovarajućim vinogradarsko-voćarskim, te stočarsko-ratarskim zbirkama.

Na vlastitim proizvodnim objektima, pogotovo vinogradarsko-voćarskim, te djelomično i povrtlarskim proizvodima kvalitetne sorte voća, naročito trešanja, jabuka i krušaka, zatim povrtlarskog rasada i povrća, te prvorazredno

vino istarske malvazije i burgundca. Kvalitet produkata nagrađen je primjerenim nagradama na mjesnim izložbama kao i republičkoj izložbi. Produkte škola prodaje na mjesnom tržištu, kao i u većim potrošačkim centrima kotara.

Raznovrsna je ostala djelatnost škole, pogotovo uslužnog karaktera, kao prihvatilišta raznih omladinskih akcija, graditelja autoputa, omladinskog festivala, te ostalih omladinskih i drugih manifestacija i priredbi kulturno-prosvjetnog i stručnog karaktera.

Relativno jak doprinos daje škola preko svojih stručnjaka na propagiranju poljoprivrede u doprinosu, kao i na izdavanju raznih edicija i elaborata, te neposrednom suradnjom u redakciji, pogotovo Izdavačkog poduzeća »Otokar

Pripremanje rasada za sadnju

Keršovani« u Rijeci u izdavanju »Kola odabranih djela«, iz kulturno-prosvjetne i poljoprivredne oblasti odnoseći se na prilike Istre, kao i u izdanju godišnjeg kalendara »Jurine i Franine«. Zatim u izrađivanju poljoprivrednih planova i ekonomskih dokumentacija za ekonomije zadruga, kao i za meliorativne objekte u Istri.

Konačno škola daje doprinos suradnjom u osnivanju, uređivanju, kao i u sakupljanju materijala za Istarski narodni muzej, etnografskog karaktera, sa sjedištem u Pazinu.

Ing. Zidarić

POLJOPRIVREDNO PODUZEĆE, RIJEKA, RUJEVICA 58, tel. 21-86

Poduzeće se nalazi na sjeverozapadnoj strani Rijeke, udaljeno oko 2 km od centra grada. Ranijih godina imalo je u svom sastavu tri pogona: Njivice, Orehovicu i Peradarstvo, od kojih su prva dva izdvojena iz poduzeća i osamostaljena. Bavilo se ranije s više grana, međutim se u 1957. godini ograničilo samo na dvije grane: peradarstvo i voćarstvo, te prema tome imade sada isključivo peradarsko-voćarski smjer, koji će biti i zadržan.

Poduzeće je osnovano početkom 1946. godine, kada je otpočelo sa podizanjem peradarske farme i inkubatorske stanice. Ova je farma danas ujedno i najstarija farma u zemlji. Njezin razvoj tekao je postepeno i pod vrlo teškim

uvjetima. Uspjela se do danas održati samo radi solidnog rada i dobrog rasplodnog materijala. Raspolaze s preko 6.000 matičnih grla odlične kvalitete i selekcioniranih na relativno visoku nosivost. Po brojnom stanju nalazi se za sada na drugom mjestu, a po nosivosti, kvaliteti i zdravstvenom stanju materijala priznata je kao jedna od najboljih u državi.

Petogodišnji mladi nasad breskve

U uzgoju imade pasmine Leghorn (bijeli), Rhode Island Red, New Hampshire i Sussex. Leghorn je stalno najjače zastupljen obzirom na njegovu visoku nosivost — čak i preko 280 jaja kod pojedinih grupa. Ostalim trim pasminama, iako su one teže, odnosno kombinirane, nosivost se kreće od 150—230 jaja godišnje.

U cilju povećanja nosivosti, ranozrelosti, otpornosti i kvaliteti mesa, počelo se prije tri godine vršiti pokuse sa dvo i trokratnim križanjem. Dobiveni

Jedan od peradnjaka s jatom kokica Rhode Island

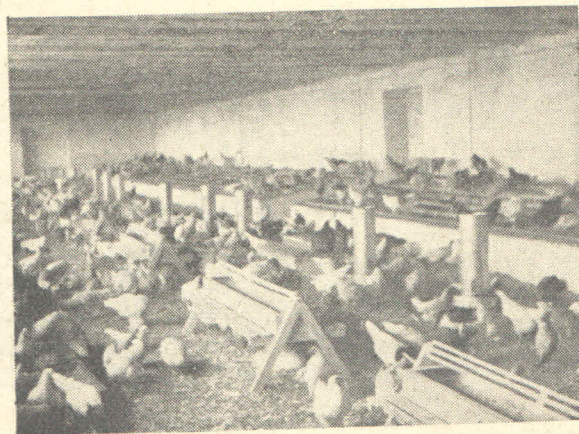
rezultati su više nego zadovoljavajući, te se u 1958. godini prešlo na selekciju u dva pravca, t. j. kako za dobivanje konzumnih i rasplodnih jaja, tako i za brojlersku proizvodnju. Proizvodnjom brojlera (utovljenih pilića) počelo se u januaru ove godine i ona će teći neprekidno preko cijele godine. I u tom pravcu provode se stalno opsežnija ispitivanja. Poduzeću je uspjelo sastaviti za ovu svrhu posebnu smjesu s kojom postiže težinu brojlera od 1 kg i preko za 60 dana uz trošak od 3—3,10 kg hrane i mortalitetom ispod 3%, što predstavlja za naše prilike izvanredan uspjeh.

Paralelno sa spomenutom proizvodnjom, podignuta je i vlastita klaonica peradi kapaciteta 500 komada dnevno, odakle se bolnice, hoteli, odmarališta i dr. snabdijevaju svježom robom u zaklanom i očišćenom stanju.

Inkubatorska stanica imađe za sada kapacitet 160.000 komada jednodnevnih pilića godišnje, čiji rad teče gotovo neprekidno.

Na preko 10 ha terena poduzeće je podiglo 1954. i 1955. godine plantažne nasade breskve i kruške u količini od 6.300 stabala, koja se uzgajaju kao patuljaste i niskostablašice. Prošle i ove godine ubrano je već preko vagon voća, a za 2—3 godine može se sa istih očekivati 8—10 vagona voća. Osim toga zasađeno je 11 ha badema na lošijim i kamenitim terenima.

Poduzeću je zadatak da u što jačoj mjeri snabdijeva grad Rijeku svježim konzumnim jajima, mesom peradi i voćem, a rasplodnim jajima, jednodnevnim pilićima i starijim podmlatkom za uzgoj i rasplod ženskog i muškog spola sa pedigroom sve one koji žele imati takav materijal sa ove farme.

*Unutrašnjost jednog peradarnika (sistem duboke stelje)
sa 1.300 kom. ženskog podmladka*

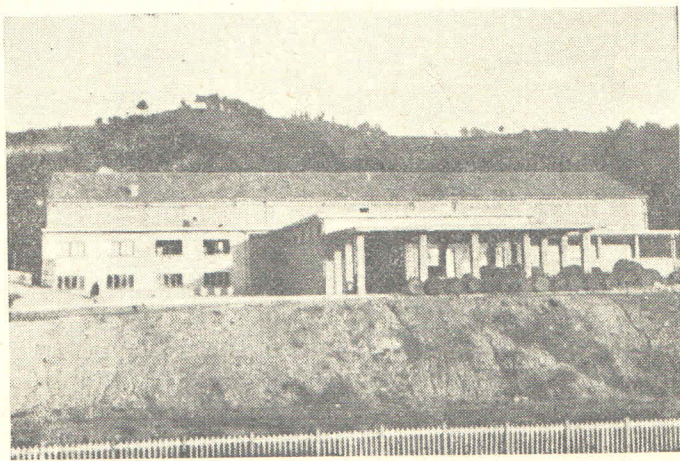
Perspektivnim planom predviđa se do konca 1961. godine povećati broj matičnih grla na 20.000 komada, znatno proširiti inkubatorsku stanicu i preći na godišnju proizvodnju od 1.000.000 komada jednodnevnih pilića, od čega će pretežni dio ići za tov. Za ovu svrhu potrebno će biti uložiti za kapitalnu izgradnju i opremu oko 80.000.000 dinara.

agr. Vjekoslav Kukurin

VINARIJA PAZIN — SNAŽAN FAKTOR UNAPREĐENJA VINOGRADARSTVA U ISTRI

Istra obzirom na geografski smještaj kao i zemljišno-klimatske prilike spada u tipično vinogradarsko područje. Kultura vinove loze prihvaćena je na istarskom poluotoku prije mnogo stoljeća. Slobodno možemo kazati, da ona označuje razdoblje prodiranja ljudske kulture na ovo područje. Zato i jeste kultura vinove loze tako čvrsto prirasla ne samo uz ovu zemlju, nego i uz srce vinogradara. Opadanje vinogradarske proizvodnje bilo je uvijek vezano uz katastrofe, ratove, epidemije i sl. Isto tako, s porastom snage naroda, širilo se i vinogradarstvo. S toga možemo punim pravom reći, da vinogradarstvo u neku ruku predstavlja barometar ljudske snage i stepen prosperiteta. To vrijedi skoro općenito, a za Istru pogotovo, jer veliki postotak poljoprivrednog stanovništva živi od vinogradarske proizvodnje, kao glavnog vrela prihoda.

Vinogradarska proizvodnja u Istri dostigla je svoj najveći zamah pod konac prošlog stoljeća. Istra, koja je tada bila u sklopu Austro-Ugarske, bila je glavno područje odakle se snabdijeva gotovo cijela carevina. Izvrstan, istarski »Teran«, koji se tada uzgajao mnogo više negoli danas, nije imao konkurenata u Beču, Pešti, Trstu i drugim potrošačkim centrima bivše Austro-Ugarske. Međutim, velika katastrofa koja je zadesila vinogradarstvo Evrope,

Vinarski podrum — Pazin

nije mimoišla ni ove krajeve. Pojava gljivičnih bolesti, oidiuma i peronospore, kao i trsnog ušenca, filokse, potisnula je vinogradarsku proizvodnju na minimum. Ovoj katastrofi pridružio se još svjetski rat 1914.—1918. god., te je u vrlo kratkom vremenskom razdoblju opustošeno istarsko vinogradarstvo.

Regeneracija vinogradarstva, na američkoj podlozi, provadala se pod novim, vrlo nepovoljnim uvjetima. Propašću Austro-Ugarske, Istra je bačena u krilo novog gospodara — Italije, koja radi užih nacionalnih interesa nije podržavala obnovu vinogradarstva u Istri. Talijanska politika autarhične proizvodnje tražila je povećanje osnovnog prehrambenog artikla, u kojem je oskudijevala, a to je pšenica. Općim ekonomskim kursom, kao i nizom direktnih mjera i zakonskih propisa, forsirala se u Istri proizvodnja žita, dok je razvitak vinogradarstva, pogotovo u centralnoj Istri, bio posve zapostavljen. Zahvaljujući NOB-i i naporima svih jugoslavenskih naroda, Istra se konačno priključila matici zemlji u sklopu slobodne zajednice naroda FNR Jugoslavije. Time su nastale nove perspektive privrednog razvitka ovog područja u skladu s njegovim općim privredno-ekonomskim potencijalom.

SADAŠNJE STANJE VINOGRADARSTVA I VINARSTVA

Prema službenim podacima iz 1955. god. na području NOK-a Pula (uža Istra) ima zasađeno 64,527.000 rodničkih čokota vinove loze. Uzimajući u obzir činjenicu, da je prosječni urod po čokotu jedan kilogram, godišnja proizvodnja kreće se oko 6.452 vagona grožđa. Obzirom na to, da su stolne sorte grožđa (zobatice) vrlo malo zastupane, tako da se jedva udovoljava potrebama lokalnog tržišta, kao i to, da nema bezalkoholne prerade (sušeno grožđe, groždani sok i dr.), gotovo cijela proizvodnja grožđa služi kao sirovina za proizvodnju vina. Nažalost u Istri se još uvijek cca 80% sirovine-grožđa prerađuje u primitivnim seljačkim konobama, a tek oko 20% proizvodnje, t. j. oko 1.390 vagona prerađuje se u suvremenim vinarskim podrumima. Ukupna proizvodnja vina u Istri iznaša cca 4.000 vagona vina, od čega od 1.700 do 2.000 vagona otpada na tržne viškove. Današnji ukupni kapacitet vinarskih podruma u Istri, koji bi u smislu novog Zakona o vinu mogli i dalje poslovati, iznaša cca 1.500 vagona. Značajno je spomenuti da je 62% od ukupnog podrumskog kapaciteta ili 930 vagona izrađeno poslije Oslobođenja. To su ujedno i najmodernije opremljeni i mehanizirani vinarski podrumi u Istri.

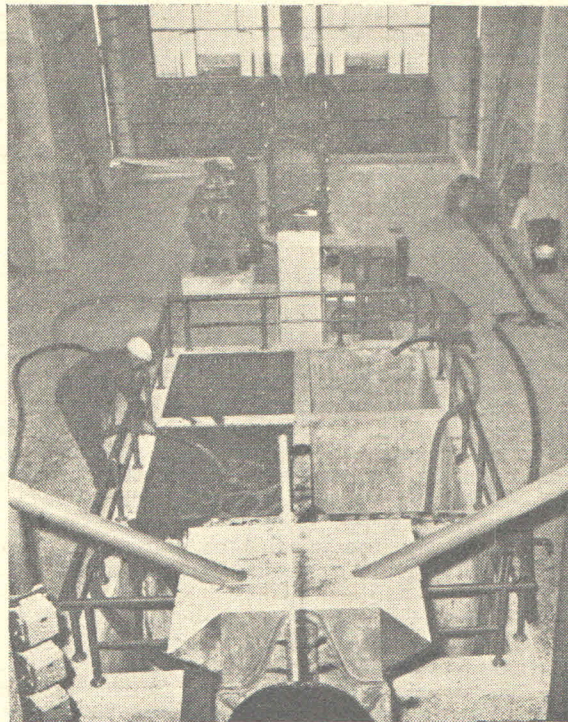
MJESTO I ULOGA VINARIJE PAZIN

Pazin po svome geografskom smještaju predstavlja središte Istre. To ne znači da on predstavlja centar i u privrednom pogledu, ali u mnogo čemu i to, a pogotovo u agrarnom proizvodno-prerađivačkom pogledu. Za područje srednje Istre, koje obuhvaća područje sadašnjih općina Pazin, Buzet, Motovun, Žminj i Potpićan, Pazin je doista centar u svakom pogledu. Srednja Istra ima cca 17 milijuna rodničkih čokota vinove loze sa godišnjom proizvodnjom od preko 1.000 vagona vina, što predstavlja jednu četvrtinu ukupne proizvodnje na području NOK-a Pula. Upravo je paradoksalno, da na ovom području sve do pred dvije godine nije postojao nijedan veći vinarski podrum. Posve je razumljivo da u ovakvim primitivnim uslovima prerade i plasmana vina, nije ni vinogradarstvo postiglo onu afirmaciju koja mu u ovom lokalitetu po prirodi pripada.

Centralna Istra je visoravan. Nadmorska visina do koje ide uzgoj vinove loze iznosi do 400 m (Žminj 379, Lindar oko 400). To je pretežno područje fliša sa sivim tlima. Manje područje koje se prostire nad »istarskom pločom« zauzima crvenica. Upravo radi toga je glavni uzgoj (preko 80%) bijelih vinskih sorata. Glavni nosioc bijelih vinskih sorata jeste Malvazija istarska, u starim nasadima Duranija (Brajdenica), Draganela i dr. domaće sorte. Glavna crna sorta jeste Teran ili Refoško (stara domaća sorta, koja se uzgaja u više varijanata), uz sortu Gamay (Borgonja) i Hrvatica. Cijelo područje orijentirano je, uostalom kao i cijela Istra, na uzgoj vinskih sorata grožđa. Iznimku čini vinogorje Lindar, koje je poznato po proizvodnji kvalitetne Plemenke bijele, koja se plasira kao zobatica. Koristeći ovako prikladni položaj i iskustvo, OPZ-a Pazin već je izvršila sve pripreme terena i ostalo da u toku ove jeseni zasađi kompleks od 23 ha sa Plemenkom bijelom.

Iz ovog kratkog prikaza, u kojem je izneseno u najopćenitijim crtama stanje vinogradarstva i vinarstva u Istri, s posebnim osvrtom na centralni dio, nije teško uočiti ulogu jednog novog pogona za preradu grožđa kao što je Vinarija u Pazinu. Gradnja iste započeta je 1954. god., a potpuno dovršena je u 1957. godini. Ova Vinarija spada u red desetak najsuvremenijih vinarskih podruma koji su izgrađeni poslije Oslobođenja na području FNR Jugoslavije. Punim pravom možemo kazati da ovi pogoni predstavljaju revolucionarni preokret u jugoslavenskom vinarstvu, i na taj način Jugoslavija stupa u red najnaprednijih vinarskih zemalja u Evropi. Značajna je činjenica, da Vinarija Pazin sa kapacitetom od 200 vagona vina, čiji je tehnološki proces automatiziran, stoji samo 118 milijuna dinara. To znači da cijena po jednom vagonu kapaciteta uključujući i cjelokupnu opremu iznosi 590.000 dinara.

Na ovako ekonomičnu gradnju utjecali su prvenstveno slijedeći faktori: racionalnost u projektiranju, gradnja u vlastitoj režiji investitora i konačno povoljni uslovi nabave vinarske opreme. Naknadnim zahtjevom za kredit, odobrena je svota od 11 milijuna dinara za gradnju destilerije u sklopu Vinarije. U svrhu maksimalnog korištenja kapaciteta destilerije, osim rakije komovice proizvodat će se i rafinadu (prečišćeni visokoprocenatni alkohol), za koju će kao sirovina osim komine služiti i druge prikladne sirovine. Obzirom na obilje samoniklog aromatskog bilja u Istri, kao i to, da se neke vrste već

Unutrašnjost vinarskog podruma — Pula

sada gaje u kulturi, destilerija je pomoću specijalnog uređaja prilagođena i za destilaciju aromatskog bilja u svrhu dobivanja eteričnog ulja. Da bi se ovaj pogon do kraja kompletirao, već se duže vremena poduzimaju mjere da se u sklopu Vinarije adaptira i uređaj za proizvodnju bezalkoholnih sokova. Na taj način bi se prema zahtjevu tržišta u pojedinim godinama određivao odnos alkoholne i bezalkoholne prerade grožđa.

Sve ovo pruža mogućnost da Vinarija u Pazinu zajedno sa ostalim podrumskim kapacitetima u Istri, koji se nalaze u sklopu Zadružnog vinogradarsko-voćarskog poslovnog saveza za Istru, kao i oni koji su direktno u rukama pojedinih OPZ-a, doprinese unapređenju vinogradarstva kao vrlo važne privredne grane u ovom kraju. Dosadašnji rezultati mogu poslužiti kao baza i putokaz za daljnje uspjehe.

Ing. D. Zagrić